

**SZEMÉLYAZONOSSÁG MEGÁLLAPÍTÁSA A NEMZETKÖZI VÉDELEM
TERÜLETÉN: MEGLÉVŐ KIHÍVÁSOK ÉS A GYAKORLAT**

MAGYARORSZÁG

EMH TANULMÁNY 2012

Személyazonosság megállapítása a nemzetközi védelem területén: meglévő kihívások és a gyakorlat

Nemzeti közreműködés Magyarország részéről

Megjegyzés: Az alábbi válaszok elsősorban a fent nevezett EMH Fókusztanulmányhoz készülő Összefoglaló Jelentés összeállítása céljából kerültek közzétételre. A közreműködő EMH NKP-k a legjobb tudomásuk szerinti, naprakész, objektív és megbízható információk szolgáltatását nyújtották kizárólag ezen tanulmánnyal összefüggésben. A tanulmányban feltüntetett információk elképzelhető, hogy bizonyos esetekben nem adnak teljes körű képet, és nem képviselik teljes mértékben az EMH NKP tagállamának hivatalos politikáját.

Top-line

Összefoglaló

Az Európai Migrációs Hálózat Nemzeti Kapcsolattartó Pontja a 2012. évi Munkaprogramjában vállalta, hogy elkészíti a „Személyazonosság megállapítása a nemzetközi védelem területén: meglévő kihívások és a gyakorlat” című fókusztanulmányt.

A tanulmány célja, hogy összehasonlítható információval szolgáljon az Európai Bizottság, az Európai Unió tagállamai, valamint a nemzetközi és a magyar migrációs területen dolgozó szakértők részére.

A menekültügyi eljárás során a személyazonosítás kiemelt jelentőséggel bír. Az elmúlt évekhez hasonlóan, a magyarországi hatóságok nap, mint nap szembesülnek azzal a ténnyel, hogy az elismerést kérők személyazonosító okmányok vagy bármilyen bizonyítékok nélkül adják be kérelmüket, különösen nehéz helyzetbe kényszerítve ezzel az illetékes hatóságokat. Jelen elemzés a fentiekre vonatkozó szabályozást, a hatóságok törvény adta eszközeit rögzíti.

A tanulmány részletes áttekintést nyújt a két eljárásról, nevezetesen a menekültügyi eljárásról, így a hatályos menedékjogról szóló törvényről, valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben lefektetett idegenrendészeti eljárásról, illetve a menekültügyi és idegenrendészeti szervek gyakorlatáról.

A tanulmány legfontosabb célja, hogy rávilágítson arra, hogy a menekült pontos

beazonosítása az egyik sarokpontja a menekültügyi eljárásnak. Ahhoz, hogy a kérelem tárgyában jogszerű és minden kétséget kizáró, pozitív döntés születhessen, a kérelmező személyes adatainak felderítése és ezek alapján szavahihetőségnek bizonyítása, elengedhetetlen.

Mindezekre tekintettel az olvasó részletes képet kap a legjelentősebb magyar szabályozásról, annak intézményi keretéről, és a személyazonosság meghatározására szolgáló eljárások és módszerek alkalmazási feltételeiről.

A tanulmány harmadik szakaszában a döntéshozatali eljárás menete kerül bemutatásra.

A menekültügyi eljárás speciális jellegéből adódik, hogy a hagyományos bizonyítékok többsége általában nem áll rendelkezésre, illetve nem vehető igénybe. Így nem várható el az elismerés iránti kérelem előterjesztőjétől, hogy a kérelme alátámasztására alkalmas bizonyítékokat – különösen iratokat, okmányokat – mindvégig megőrizze a menekülése során, mivel sok esetben éppen ezzel csökkentené a sikeres menekülés esélyét a származási valamint a tranzit országokból. Így összességében már a tanulmány bevezetőjében leszögezhető, hogy a gyakorlat során a tárgyi bizonyítékokra vonatkozó követelményt nem szabad túlzottan szigorúan alkalmazni, a bizonyítás nehézsége miatt.¹

Synthesis Report(up to 3 pages)

Executive Summary of Synthesis Report: this will form the basis of an EMN Inform, which will have EU and National policymakers as its main target audience.

¹ Az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága (UNHCR) által a Genfi Egyezmény alapján kidolgozott „Kézikönyv menekült státusz meghatározásának követelményeiről és annak elbírálásáról”, valamint az UNHCR által kitöltött kérdőív alapján

1. Szakasz

A jelenlegi helyzet Magyarországon

1.1 A téma kihívásai és célja

Tapasztalataik szerint mennyire jellemző Magyarországon, hogy a nemzetközi védelem területén hiteles dokumentumok nélkül kérik menekültként való elismerésüket a kérelmezők?

Milyen mértékben szembesülnek ezzel a problémával az elutasított kérelmezők feltételezett származási országba való kitoloncolásával kapcsolatban?

A hazánkban menedékjogért folyamodó külföldi állampolgárok túlnyomó többsége (több mint 90%-a) úti okmány és egyéb személyazonosításra alkalmas dokumentum nélkül, vagy azokat elrejtve érkezik Magyarország területére, míg a rendőrség előtt folyó idegenrendészeti eljárás során menekültkérelmet előterjesztő harmadik országbeli állampolgárok jelentős része semmilyen személyazonosításra alkalmas okmánnyal nem rendelkezik. Tekintettel arra, hogy pontos statisztikai adatok nem állnak rendelkezésre, ez a szám megközelítőleg a kiutasított és kitoloncolásra várók mintegy 70%-át jelenti, akik nem tudják hivatalos okmánnyal igazolni az eljárás megindulásakor személyazonosságukat. A rendőrség gyakorlata azt mutatja, hogy a koszovói állampolgárok kivételével, az utóbbi 1 évben szinte minden, harmadik országból származó illegális migránusra jellemző, hogy okmányok nélkül érkeznek a schengeni övezet területére, majd ezt követően terjeszti elő menekültkérelmét.

1. Az elmúlt évekhez képest, milyen a jelenlegi tendencia azokban az esetekben, amelyekben a kérelmező nem rendelkezik személyazonosításra alkalmas dokumentumokkal? Sok az ilyen eset és/vagy egyre nő?

Az Európai Unió külső határának magyarországi szakaszán az utóbbi években, az Észak-Afrikában és Afrika szarvánál kialakult polgárháborús helyzetek, valamint az ázsiai válságkörzetekben eszkalálódott fegyveres konfliktusok miatt jelentősen megnőtt mind az illegális migránsok, mind a menekültkérelmet előterjesztők száma. Összességében megállapítható, hogy Magyarországon 2011 szeptemberétől kezdve folyamatosan – körülbelül 40%-kal – növekszik az elfogott migránsok száma. Ezen belül évek óta változatlan az ezen a téren tapasztalható tendencia, miszerint folyamatosan magas az

aránya azoknak a kérelmezőknek, akik személyazonosító okmány nélkül, vagy hamis személyazonosító okmánnyal érkeznek hazánkba.

2. A személyazonosság megállapításánál alkalmazott intézkedések, hiteles okmányok hiányában erőforrás igényesek.

A bizonyítási eljárás a hiteles okiratok nélkül érkező nemzetközi védelmet kérő harmadik országbeli állampolgárok esetében igen komplexnek bizonyul. Ezekben az esetekben a személyazonosítást gyakran, nemcsak a tárgyi bizonyítékok hiánya, hanem a kérelmezők sokszor nem együttműködő magatartása is megnehezíti.

3. A fenti esetekben milyen sikerességgel állapítható meg a személyazonosság?

Amennyiben a kérelmező személyazonossága nyilatkozata alapján sem állapítható meg (pl.: különböző magyar hatóságok, vagy külföldi hatóságok előtt eltérő nyilatkozatokat tesz személyi adataira nézve), úgy abban az esetben a szavahihetőség teljes elvesztését vonhatja maga után menekülési története tekintetében is. Amennyiben a kérelmező eredetileg közölt állampolgársága nem valós, illetve állampolgárságát valószínűsíteni nem tudta, kérelme nyilvánvalóan megalapozatlannak minősülhet és elutasításra kerülhet.

Az idegenrendészeti-engedélyügyi területen, amennyiben a lefolytatott bizonyítási eljárás során a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (továbbiakban: BÁH) megállapítja, hogy az ügyfél által bemutatott úti okmány a személyazonosságának megállapítására nem alkalmas és az adatokhoz ragaszkodik, a külföldi kérelme mérlegelés nélkül elutasításra kerül.

4. A nemzetközi védelmet kérők kérelmeivel kapcsolatos döntéshozatal bonyolult, tekintettel arra, hogy nem minden esetben sikeres a személyazonosság megállapítása.

Mivel a menedékkérők többsége személyazonosító okmány nélkül, vagy azokat elrejtve érkezik hazánkba, általános probléma esetükben a személyazonosság megállapítása. Személyazonosító okmánnyal érkezők esetében nehézséget okoz, ha olyan országból érkeznek, amely által kibocsátott okmányok mintapéldányaival a magyar okmányszakértők nem rendelkeznek, illetve az adott állam által kibocsátott okmányok

hitelessége az államok közössége által nem elfogadott. Egyes esetekben előfordul, hogy a kérelmezők hamis személyazonosító okmánnal, hamis úti okmánnal, illetve hamis vízummal rendelkeznek.

5. Mennyire jellemző a magyar gyakorlatban, hogy az elutasító menekültügyi határozat birtokában a kérelmező kitoloncolását nem lehet foganatosítani, mivel az intézkedések a személyazonosság megállapítására nem mindig sikeresek?

Amennyiben a származási országába kerül kiutasításra a külföldi állampolgár, a kitoloncolás előfeltétele a személyazonosság tisztázása. A származási országok hiányos személyi nyilvántartásai, az érintett harmadik országbeli állampolgárok által megadott valótlan adatok, a külképviseletek által a megkereső hatóság irányába támasztott teljesíthetetlen feltételek (mint például az iraki külképviselet által kért érvényes útlevél bemutatása, vagy például az afgán külképviselet gyakorlata, mely szerint csak abban az esetben állít ki úti okmányt, ha az érintett haza kíván térni) jelentik a legjellemzőbb problémákat a személyazonosság megállapítása kapcsán a kiutasítások során. A fentiekre tekintettel a kitoloncolások számos esetben megghiúsulnak, vagy jelentős késedelmet szenvednek. Ez alól kivételt képez a Grúziába irányuló kiutasítás, ahol a fejlett arcfelismerő rendszer segítségével mód van a hamis adatokat megadó személyek beazonosítására.

Az uniós, illetve kétoldalú visszafogadási egyezmények alkalmazása során, a harmadik országbeli állampolgárok tekintetében, az államhatár jogellenes átlépését, illetve a jogszerűtlen tartózkodást kell bizonyítani a hatóságoknak. Az érintett személy tekintetében, tehát a visszafogadási kötelezettség tisztázatlan személyazonosság esetében is fennáll, így az átadás a visszafogadási egyezményrel rendelkező harmadik országokba részleges, vagy nem tisztázott személyazonosság esetén is foganatosítható.

Mely származási országok állampolgárait jellemző, hogy a személyazonosítással kapcsolatban problémák merülnek fel, különösen a (i) menekültügyi kérelmekre és a (ii) hazautaztatásokra vonatkoztatva.

(i) Az idegenrendészeti területen a személyazonosítással kapcsolatosan a leggyakoribb problémák, a magukat palesztin állampolgároknak valló személyek, valamint a tunéziai, -algériai, egyiptomi, kínai, vietnami, pakisztáni, grúz, marokkói, iraki, iráni állampolgárok esetében fordulnak elő.

(ii) Az alábbi táblázatban összefoglalva találhatóak azok a rendőrség által – nem feltétlenül a menekültügyi eljárás befejezését követően – kezdeményezett visszafogadások, illetve személyazonosság megállapítások, amelyekre 2011. január 1. napjától a tanulmány kéziratának lezárásáig 2012. szeptember 1. napjáig nem érkezett válasz:

Állampolgárság	Kezdeményezett	Válasz nélküli	Kiállított úti okmány
Afgán	66	65	1
Pakisztáni	94	87	7
Algériai	21	21	0
Marokkói	9	9	0
Iraki	9	9	0
Tunéziai	9	9	0
Ukrán	9	4	5
Vietnámi	3	3	0
Nigériai	4	4	0

1.2 Statisztikák²

	2007	2008	2009	2010	2011	További információk, megjegyzések
Nemzetközi védelem iránti kérelmek száma	3419	3118	4672	2104	1693	
Azon kérelmezők száma, akiknek személyazonossága nem volt megállapítható a kérelem benyújtásakor	N.A. ³	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
Azon kérelmezők száma, akiknek személyazonosságát egészben vagy részben megállapították a menekültügyi eljárásban, így határozathozatalra sor került	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
Kérelemnek helyt adó döntések száma	169	248	234	189	145	A 2008-as évtől az adatok tartalmazzák az elismert menekültek és a kiegészítő védelemben részesültek számát.
Kérelemnek helyt adó döntések száma, melyeknél a kérelmező személyazonossága nem volt megállapítható a kérelem benyújtásakor	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
Kérelemnek helyt adó döntések száma, melyeknél a kérelmező	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	

²Az adatokat a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal szolgáltatta.

³Nem megjeleníthető adat

személyazonossága megállapításra került a menekültügyi hatóság által						
Elutasító határozatok száma	1407	528	1383	772	740	
Elutasító határozatok száma, melyeknél a kérelmező személyazonossága nem volt megállapítható a kérelem benyújtásakor	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
Elutasító határozatok száma, melyeknél a kérelmező személyazonossága nem került megállapításra a menekültügyi hatóság által	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
Kitoloncolások száma elutasított kérelmek esetében	481	473	634	563	738	
Kitoloncolások száma elutasított kérelmezők esetében, akiknek személyazonossága megállapításra került a kitoloncolás foganatosításakor	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
Kitoloncolások száma elutasított kérelmezők esetében, akiknek személyazonosságát nem lehetett megfelelően megállapítani a feltételezett származási ország hatóságai által, így kitoloncolásukra nem került sor	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	

1.3 Fontosabb Európai Unió és nemzeti szabályozás

A menekültügyi eljárás keretén belül – jogszabályban került-e rögzítésre a személyazonosság megállapításának kötelezettsége?

Magyarországon, a menekültügyi eljárást a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Met.), valamint a 301/2007. (XI. 9.) Kormányrendelet a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény végrehajtásáról (továbbiakban: Met. vhr.) szabályozza.

A Met. alapján, amennyiben a külföldi Magyarország államhatáránál beléptetésre jelentkezik, vagy illegálisan érkezett hazánkba, késedelem nélkül jeleznie kell az eljáró hatóságnak, hogy Magyarországon menedékjogi kérelmet kíván benyújtani. A hatóság ebben az esetben nyilatkozatát jegyzőkönyvbe foglalja, 14. életévét betöltött személy esetén ujjnyomatát rögzíti, és azok megküldésével haladéktalanul értesíti a menekültügyi hatóságot. Nemzetközi légiforgalmi határátkelőhelyen, a külföldi beléptetése előtt szintén jelezheti az idegenrendészeti szerv munkatársának menedékjogi kérelme előterjesztésének szándékát. A kérelmezők elhelyezéséről a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (továbbiakban BÁH) haladéktalanul gondoskodik az előzetes vizsgálati eljárást lefolytató Békéscsabai Menekülteket Befogadó Állomáson, illetve a kísérő nélküli kiskorúak részére kijelölt főt Károlyi István Gyermekközpont kísérő nélküli migráns kiskorúak és fiatal felnőttek ellátását biztosító gyermekotthonában.

Amennyiben a külföldi kiskorú felügyeletéért felelős nagykorú személy nélkül érkezik az ország területére, vagy megérkezését követően felügyelet nélkül marad, a gyámhatóság soron kívül ügygondnokot rendel ki a részére. Az ügygondnok a menekültügyi eljárás ideje alatt segíti a kérelmezőt, mellette és az érdekében jár el. A menekültügyi hatóság a kísérő nélküli kiskorú ügyében a menekültügyi eljárást soron kívül folytatja le. Amennyiben a menekültügyi hatóság úgy ítéli meg, hogy vélelmezhetően nem felel meg a valóságnak az, hogy a kérelmező kiskorú, orvos szakértőt rendelhet ki életkorának bizonyítására.

Az elismerést kérő az eljárás folyamán köteles feltárni menekülésének körülményeit, személyes adatait közölni és személyazonosságának tisztázását elősegíteni, okmányait átadni, arcképmásolásának, továbbá – ha 14. életévét betöltötte – ujjlenyomatának rögzítését tűrni, számot adni vagyonáról, jövedelméről, valamint indokolt esetben tűrni köteles csomagjának, ruházatának és járművének átvizsgálását.

A meghallgatáson sor kerül személyes adatainak tisztázására. Kötelessége valamennyi okmányát (különösen: útlevél, személyi igazolvány, egyéb igazolványok, születési- házassági anyakönyvi kivonat, jogosítvány, diploma), valamint egyéb írásos, vagy tárgyi bizonyítékait átadni, melyek személyazonosságát igazolhatják, menekülésének okát pedig alátámaszthatják.

Amennyiben a kérelmező kiskorúnak vallja magát, és a menekültügyi hatóság ezt kétségbe vonja, életkorának megállapítása céljából, a beleegyezésével orvos-szakértői vizsgálat végezhető. A menekültügyi eljárás idejére a külföldi részére a menekültügyi hatóság humanitárius célú tartózkodási engedélyt állít ki, amely Magyarország területén való jogszerű tartózkodását igazolja.

A menekültügyi eljárás során eljáró ügyintézők tisztában vannak a külföldi feltételezett származási országának viszonyaival, ezért a kérelmező érdekében áll, hogy a feltett kérdésekre a valóságnak megfelelően válaszoljon, és az igazat mondja, ugyanis a valótlan információk szolgáltatása és a hatósággal történő együtt nem működés a kérelem elutasításához is vezethet. A meghallgatáson elmondottak rögzítésére jegyzőkönyv készül.

A menekültügyi hatóság a kérelmező adatait nyilvántartásba veszi, az eljárás során bizalmasan kezeli, azokat származási országa hatóságainak nem szolgáltatja ki. A menekültügyi hatóság származási országától a külföldivel kapcsolatban nem kér információt. Az érdemi eljárásban az Alkotmányvédelmi Hivatal szakhatóságként vesz részt.

Az elutasított kérelmezők kitoloncolásának esetében jogszabály írja elő a személyazonosság megállapításának kötelezettségét?

Magyarországon az elutasított kérelmezők ellenőrzéséről, személyazonosításáról, illetve kiutasításáról és kitoloncolásáról a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.), valamint a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 114/2007. (V.24.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Harmtv. vhr.) rendelkezik.

A törvény szerint, azt a harmadik országbeli állampolgárt, aki a magyarországi tartózkodás jogszerűségét vagy személyazonosságát hitelt érdemlően nem tudja igazolni, az idegenrendészeti hatósághoz elő kell állítani. Ha az előállítás időtartama

alatt a harmadik országbeli állampolgár tartózkodásának jogcíme vagy a harmadik országbeli állampolgár személyazonossága nem állapítható meg, a harmadik országbeli állampolgárral szemben legfeljebb tizenkét óra időtartamra - külön törvényben meghatározott - visszatartást, mint intézkedést kell alkalmazni. Ezt követően, ha a személyazonosság vagy a tartózkodási jogcím megállapítása sikertelen volt, a harmadik országbeli állampolgárt kiutasítást előkészítő őrizetbe lehet venni.

1.4 Intézményi keret nemzeti szinten

Mely nemzeti hatóság rendelkezik hatáskörrel az elismerését kérő külföldi személyazonosságának megállapítására?

A menekültügyi törvény alapján a menekültügyi eljárás minden esetben közigazgatási jogviszonyt hoz létre, mely a menekültügyi hatóság és az elismerést kérelmező között jön létre. Magyarországon a menekültügyi eljárás lefolytatásáért a BÁH a felelős.

A BÁH szervezeti egységén belül a menekültügyekkel önálló igazgatóság foglalkozik, a hatósági eljárásban valamennyi döntés a Menekültügyi Igazgatóság nevében születik. A Menekültügyi Igazgatóság alá közvetlenül két osztály tartozik: az Ellátási és Integrációs Osztály, valamint a peres képviseletet és a menekültügyi osztályok szakmai felügyeletét ellátó Menedékjogi Osztály.

A BÁH területi szervei a regionális igazgatóságok, valamint a menekülteket befogadó állomások. Jelenleg négy menekültügyi osztály működik az országban (Budapesten, Debrecenben, Békéscsabán és Győrben), ezek feladata a menekültügyi eljárások lefolytatása, a döntések meghozatala.

Szűken vett értelemben a menekültügyi és idegenrendészeti eljárás során az adott eljárást lefolytató illetékes menekültügyi, illetve idegenrendészeti osztály állapítja meg a külföldi állampolgárok személyazonosságát.

Mely nemzeti hatóság rendelkezik hatáskörrel a kitoloncolás fogyanatosítása esetén az elutasított kérelmező személyazonosságának megállapítására?

A kitoloncolás fogyanatosítása a Harmtv. vhr. alapján a rendőrség feladata. Az előkészítés, a feltételek megteremtése során, azonban a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal jár el, ha a kitoloncolás, kiutasítás végrehajtása érdekében

légi úton történik.

A Harmtv. rendelkezése alapján a külföldi köteles ellenőrzésre úti okmányát, tartózkodásra jogosító engedélyét vagy más, személyazonosításra alkalmas igazolványát felmutatni és átadni. A Harmtv. vhr. rendelkezése alapján, amennyiben a külföldi magát lejárt vagy érvénytelen tartózkodásra jogosító engedéllyel igazolja, vagy az ellenőrzés során magyarországi tartózkodásának jogszerűségét vagy személyazonosságát nem tudja igazolni, előállításra kerül:

- ha külföldivel szemben a rendőrség idegenrendészeti kiutasítást rendelhet el, akkor a rendőrség ellenőrzés helye szerinti illetékes helyi szervéhez;
- egyéb esetben a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal illetékes regionális igazgatóságához.

A kitoloncolás fogantatásáért az Országos Rendőr Főkapitányságon (továbbiakban: ORFK) az Idegenrendészeti Osztály, a Megyei Rendőr Főkapitányságokon, a külső határokon az Idegenrendészeti Osztály, a belső határokon az idegenrendészeti ügyekért kijelölt felelős szerv, így például az Idegenrendészeti Alosztály vagy a Közterületi Támogató Osztály a felelős.

Létezik Magyarországon olyan központi hatóság, amely a személyazonosság megállapításáért, illetve okmányszakértői vizsgálatokért felelős?

A magyar rendszerben jelenleg nem működik olyan központi szerv, elkülönült szervezeti egység, amely felelős lenne a külföldi állampolgárok személyazonosságának megállapításáért. A személyazonosság megállapítása szerves részét képezi az adott menekültügyi vagy idegenrendészeti eljárásnak, így minden esetben az adott illetékességgel és hatáskörrel rendelkező, nem feltétlenül központi területi egységek a felelősök.

A menekültügyi hatóság saját rendszereit tekintve, feladatuk ellátása során a menekült, az oltalmazott, illetve a menedékes jogállás fennállásának megállapítása és az ahhoz fűződő jogosultságok biztosítása, személyazonosítás, a párhuzamos eljárások megakadályozása, valamint a kérelem többszöri benyújtásának megállapítása céljából a menekültügyi nyilvántartásban kezeli. A menekültügyi nyilvántartás a menedékjogról szóló törvény hatálya alá tartozó személy következő

adatait tartalmazza:

- a) természetes személyazonosító adatait;
- b) arcképmását;
- c) a tizennégy éven felüli ujjnyomatát;
- d) ha az elismerését kérő kísérő nélküli kiskorú, ennek tényét;
- e) ha az elismerését kérő dublini eljárás alapján került átvételre, az átvétel tényét és időpontját;
- f) a menekültkénti vagy oltalmazottkénti, valamint a menedékeskénti elismerés iránti kérelem benyújtásának, valamint a benyújtott kérelem visszavonásának tényét és időpontját;
- g) a menekültkénti, oltalmazottkénti vagy menedékeskénti elismerés tényét és időpontját, a határozatot hozó hatóság vagy bíróság megnevezését, továbbá azt, hogy a határozat hatálya hány személyre terjed ki;
- h) az elismerés iránti kérelem elutasításának, a menekültügyi eljárás megszüntetésének, valamint az elismerés visszavonásának tényét, okát és időpontját, a döntéshozó hatóság vagy bíróság megnevezését, továbbá azt, hogy a döntés hatálya hány személyre terjed ki;
- i) az elismerését kérő dublini eljárás alapján történő átadásának tényét és okát, az átadásról rendelkező végzés meghozatalának, valamint az elismerését kérő átadásának időpontját, továbbá azt, hogy a végzés hatálya hány személyre terjed ki;
- j) az elismerését kérő családi állapotát, foglalkozását, iskolai végzettségét;
- k) az elismerését kérő, valamint a Met. szerinti támogatásban és ellátásban részesülő menekült, oltalmazott, menedékes lakóhelyét, tartózkodási helyét, szálláshelyét;
- l) a származási országa nevét;
- m) a faji vagy nemzeti hovatartozására, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozására, illetve vallási, politikai meggyőződésére vonatkozó adatok közül azt, amelyre kérelmének indokolásában hivatkozott;
- n) a személyazonosságát igazoló és úti okmányainak adatait (az okmány azonosító jelét és számát, érvényességi idejét, a kiállítás időpontját, a kiállító hatóság nevét, a kiállítás helyét);
- o) a vele együtt érkező családtagok természetes személyazonosító adatait és magyarországi tartózkodásuk jogcímét;
- p) jövedelmi, vagyoni helyzetére vonatkozó olyan adatokat, amelyeket

nyilatkozata, az általa szolgáltatott irat vagy az adóhatóság, illetve a társadalombiztosítási feladatokat ellátó szerv adatszolgáltatása tartalmazott;

q) a hivatalból indított eljárás tényét és időpontját;

r) a menekültügyi eljárás során a Met. alapján foganatosított eljárási cselekmény tényét és időpontját.

Az eljárás során a menedékkérők által becsatolt okmányok, dokumentumok hitelességét vagy a BÁH szervezetén belül a menekültügyi és idegenrendészeti hatóságtól elkülönült okmányszakértő, vagy a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat okmányszakértője vizsgálja.

A légi úton történő kitoloncolásra kerülő személyek eseteiben a Hivatal Idegenrendészeti Igazgatóság Kényszerintézkedési és Kiutaztatási Osztálya foglalkozik a személyazonosság megállapításával.

A BÁH állományába tartozó igazságügyi okmányszakértők az okmányok eredetiségének megállapítása vonatkozásában, a személyazonosítás végrehajtásában, az előkészítő tevékenység végrehajtásában, valamint a vizsgálatra történő felterjesztésben vesznek részt.

A személyazonosság megállapítása során az eljáró szervezeti egységek szorosan együttműködik az okmányszakértővel. Alapvető feladatuk a menekültügyi és idegenrendészeti eljárások teljes körű lefolytatása. A menekültügyi eljárás során minden esetben, amikor a kérelmező valamilyen iratot, okmányt, dokumentumot csatol be bizonyítékként személyazonossága igazolására vagy menekülési történetének alátámasztására, akkor az iratok, dokumentumok hitelességének, eredetiségének megállapítására minden esetben okmányszakértői vizsgálatot kell kezdeményezni. Minden esetben, amikor felmerül a személyazonosság kérdése, az okmányszakértő tájékoztató jellegű állásfoglalást ad, és javaslatot tesz a további vizsgálatok lefolytatására. A személyazonosítás (fotó, tényleges ujjlenyomat alapján történő azonosítás, antropológiai jellegű azonosítás) azonban nem tartozik az okmányszakértő hatáskörébe.

Az idegenrendészeti eljárás során okmányszakértő azon esetekben kerül felkérésre, amikor egy adott, személyazonosításra alkalmas okmányban, személy és okmánycserére, hamisításra utaló nyomokra és adatokra, fiktív kiállításra vonatkozóan jelentkeznek adatok, információk, vagy ezek gyanúja merül föl.

A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal 2 fő igazságügyi okmányszakértőt alkalmaz, akik nem elkülönült szervezeti egységként működnek a Hivatal struktúrájában. Ebből a 2 főből konkrét vizsgálati munkát egy személy végez, a 2012-es évben további 2 fő igazságügyi okmányszakértő kiképzése folyik.

A BÁH saját állománya részére folyamatosan végez tanácsadási, képzési tevékenységet, míg külső, elsősorban kormányhivatalok, együttműködő szervek részére képzést, tanácsadást nyújt okmányszakértői ismeretekből.

Az ORFK szervezetén belül a Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztálya, míg a Megyei Rendőr Főkapitányságokon okmányszakértők látják el a személyazonosság megállapításával kapcsolatos feladatokat.

Az ORFK Határrendészeti Főosztály Dokumentációs Osztálya folyamatosan szervez képzéseket az okmányszakértők részére, továbbá a Külső Határok Alap bevonásával kerül sor az iskolarendszerű képzésekben és továbbképzésekben az ilyen irányú ismeretek oktatására.

Statisztikai adatok:

Okmányszakértői vizsgálatok száma a menekültügyi eljárásban a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal adatai alapján			
	2010	2011	2012 első félév
Okmányvizsgálatok száma	540	652	329
Eredeti okmányok	349	428	N. A.
Hamis, hamisított okmányok	113	151	61
Nem volt megállapítható	78	73	N. A.

2010-ben kirendelés, felkérés, 336 esetben történt, amelyből tényleges okmányvizsgálat 540 darab volt. 349 esetben megállapításra került, hogy a becsatolt iratok eredetiek, 113 esetben merült fel a hamis, hamisított, személycserés okmány felhasználásának gyanúja, míg 78 esetben nem volt egyértelműen megállapítható az okmánnyal való visszaélés.

2011-ben 405 esetben történt kirendelés, felkérés, amelyből tényleges okmányvizsgálat 339 ügyirat alapján összesen 652 darab volt. 428 esetben megállapításra került, hogy a becsatolt iratok eredetiek, 151 esetben merült fel a hamis, hamisított, személycserés okmány felhasználásának gyanúja, míg 73 esetben nem volt egyértelműen megállapítható az okmánnyal való visszaélés.

2012. év első félévében 329 esetben történt kirendelés, felkérés, az eddig vizsgált okiratok esetében 61 esetben volt megállapítható hamis, utánczott irat felhasználásának gyanúja.

Hozzáférnek a személyazonosság megállapításáért felelős személyek a különböző EU-s adatrendszerekben tárolt harmadik országbeli állampolgárok személyes adataihoz? (EURODAC, SIS II, VIS)

A menedékjogról szóló törvény 86. §-a tételesen felsorolja, hogy a menekültügyi hatóság jogszabályban meghatározott feladatai ellátása céljából - törvényben meghatározott adatkörben – mely nyilvántartásból igényelhet adatokat az eljárás során:

- a) a büntettek, a kényszerintézkedés, illetve a büntetőeljárás alatt állók nyilvántartásából;
- b) a központi idegenrendészeti nyilvántartásból;
- c) a személyiadat- és lakcímnnyilvántartásból;
- d) nemzetközi szerződés, európai közösségi jogi aktus vagy viszonyosság alapján külföldi bűnüldöző, idegenrendészeti és menekültügyi szervektől, illetve nemzetközi szervezetektől.

Továbbá az elismerést kérő a menedékkérelme benyújtásakor – amennyiben a külföldi a 14. életévet betöltötte – a magyar hatóságok kötelesek ujjnyomatát rögzíteni, és azt megküldeni az EURODAC (Európai Unió egységes ujjnyomatnyilvántartó rendszere) felé. Ujjnyomataihoz az erre felhatalmazott magyar menekültügyi és nemzetbiztonsági hatóságokon kívül, kizárólag az EURODAC nyilvántartó rendszer központi egysége, valamint annak szükségessége esetén azok a tagállamok jutnak hozzá, melyek területén a kérelmező korábban tartózkodott. A külföldinek joga van tájékoztatást kapni az EURODAC nyilvántartó rendszerben tárolt adatainak tartalmáról, valamint kérheti a hibásan tárolt adatok kijavítását, illetve a jogosulatlanul tárolt adatok törlését.

A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal okmányszakértői, szakértői szintű hozzáféréssel rendelkezik az iFADO vonatkozásában, a kijelölt állomány pedig általános felhasználói jogosultsággal rendelkezik ugyanúgy, mint a NEKOR vonatkozásában, ahol szintén hasonló szintek különülnek el.

A Hivatal munkatársai a PRADO rendszerhez szabadon hozzáférhetnek, míg az EDISON (Edison DISCS) rendszerhez korlátozott felhasználási lehetőséggel 2 állomáshellyel rendelkezik a Hivatal.

Az idegenrendészeti hatóság a 2004/512/EK tanácsi határozattal létrehozott vízuminformációs rendszerben (Vízuminformációs Rendszer) tárolt adatokkal történő összevetés céljából, a VIS rendelet 19., illetve 20. cikke alapján történő ellenőrzés céljából a harmadik országbeli állampolgár ujjnyomatát rögzítheti.

A BÁH saját „adatbázisában” a belső intranet hálózaton az állomány számára, az okmányok jellegük szerint, illetve útlevel, személyi igazolványok bontásában az adatok szabadon elérhetőek. Ennek az adatbázisnak két alrovata van:

„Általános okmányismeret” rovat, ahol képzési anyagok, valamint a lopott és elveszett okmányokra vonatkozó adatok találhatóak;

„Hamis, hamisított okmányok” rovat, ahol az általunk felfedett és vizsgált hamis, hamisított okmányok bemutatóanyaga kerül feltüntetésre.

Az idegenrendészeti eljárásokban a Rendőrség a különböző szakrendszereken kívül, például a személy és lakcímnnyilvántartó adatait, a HIDRA és a körözési adattárakat, MIR és AFIS rendszereket is használhatja.

2. Szakasz

A személyazonosság megállapításának módszerei

2.1 Meghatározások és a szükséges iratok a személyazonosság megállapításához

Hogyan definiálják a személyazonosságot a menekültként való elismerés, valamint a kitoloncolás esetében?

A magyar jog explicit nem definiálja a személyazonosságot, holott a menekültügyi törvény több esetben is használja a kifejezést. A személyazonosítással kapcsolatban a törvény rögzíti, hogy a menekültügyi eljárás tekintetében, mely adatok tekinthetők természetes személyazonosító adatnak a törvény hatálya alá tartozó személyek esetében. Ezek a következők:

Természetes személyazonosító adatok a menedékjogról szóló törvény hatálya alá tartozó személy következő adatai:

- a) családi és utóneve vagy -nevei;
- b) születési családi és utóneve vagy -nevei;
- c) előző családi és utóneve vagy -nevei;
- d) álneve vagy álnevei;
- e) születési helye és ideje;
- f) neme;
- g) anyja születési családi és utóneve vagy -nevei;
- h) jelenlegi és korábbi állampolgársága, állampolgárságai vagy hontalan státusza;
- i) menekült vagy oltalmazott esetén személyi azonosítója.

Míg a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvény szerint az idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgár nyilvántartott személyes adatait személyazonosítás, az okmányok hitelességének ellenőrzése, a jogszerű tartózkodás időtartamának megállapítása, illetve a párhuzamos eljárások megakadályozása céljából a központi idegenrendészeti nyilvántartásban kezeli, melyek a következők:

- a) családi és utónév (nevek);
- b) születési családi és utónév (nevek);

- c) előző családi és utónév (nevek);
- d) születési hely és idő;
- e) nem;
- f) anyja születési családi és utóneve (utónevei);
- g) állampolgárság (állampolgárságok) vagy hontalan státusz.

Milyen okiratokat és egyéb információkat vesz figyelembe a menekültügyi hatóság a menekültügyi eljárás során?

Mivel a kérelmező értelemszerűen a menekültügyi eljárás során a származási országában történt eseményekre hivatkozik, nincs mód hatósági ellenőrzést foganatosítani. Így a Met. 41.§ (1) bekezdése példálózó jelleggel felsorolja a felhasználható bizonyítási eszközöket, melyek megalapozhatják a nemzetközi védelmi státusz valamelyikét.

A menekültügyi eljárás során annak igazolása vagy valószínűsítése érdekében, hogy az elismerését kérőre nézve a menekültkenti, oltalmazottkenti vagy menedékeskenti elismerés feltételei fennállnak, különösen az alábbi bizonyítási eszközök használhatók fel;

- a) az elismerését kérő által feltárt, menekülésre okot adó tények és körülmények, valamint az ezeket alátámasztó iratok;
- b) az elismerését kérő által rendelkezésre bocsátott úti okmány vagy egyéb olyan okmány, amelyből személyazonosságára, illetve állampolgárságára következtetni lehet;
- c) az elismerését kérő származási országára vonatkozó valamennyi releváns és időszerű információ, ideértve a származási ország jogszabályi vagy egyéb, a jogalanyokra nézve kötelező rendelkezéseit, valamint azok alkalmazási módját is.

A legtipikusabb bizonyítási eszköz az elismerésre irányuló eljárásban a menedékkérő nyilatkozta, ezért a kérelmező személyes meghallgatása – kivéve, ha a kérelmező nincs meghallgatható állapotban –kötelező.

A nyilatkozat kapcsán érdemes megjegyezni, hogy a kérelmező részéről nem követelhető meg a minden kétséget kizáró bizonyítás, vele szemben csupán a valószínűsítés követelménye támasztható. Mivel sokszor a nyilatkozaton kívül más bizonyítási eszköz nem áll rendelkezésre, kiemelt jelentősége van a kérelmező

szavahihetőségének, amelyet az egyéb bizonyítási eszközök – így a benyújtott iratok, illetve a beszerzett ország információ⁴ – megerősíthetnek vagy cáfolhatnak.

A nyilatkozat jelentőségére utal, hogy amennyiben a kérelmező nem nyilatkozik, a menekültügyi hatóság az eljárást megszünteti, illetve a Met. 59.§ (1) bekezdés c) pontja értelmében az elismerés feltételei fennállásának hiányára utal, ha a kérelmező nem tárja fel a menekülésére okot adó tényeket és körülményeket, vagy az ezekre vonatkozó nyilatkozata olyan mértékben összefüggéstelen vagy ellentmondásos, hogy abból nem lehet arra következtetni, hogy őt üldözés vagy súlyos sérelem érte, vagy ezek veszélye áll fenn.

Számos alkalommal előfordul, hogy a menedékkérők okiratokat nyújtanak be személyazonosságuknak, állampolgárságuknak igazolása, másrészt a kérelem alátámasztása érdekében. Ilyen okirati bizonyíték lehet az útlevél mellett például egy párttagsági igazolvány, körözölevél, vádirat, vagy büntető bírósági ítélet. A hivatalos okiratok mellett viszonylag gyakran előfordul, hogy a kérelmezők ügyvédek, egyházi közösségek és jótékonyági szolgálatok által kiállított támogató levelekkel kívánják kérelmüket alátámasztani, ezek azonban általában nem, vagy csak ritkán alkalmasak az ügy érdemének eldöntésére.

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 52.§ (2)⁵ bekezdésében foglalt szabály alól ad felmentést a Met. 41.§ (3)-(4) bekezdése, miszerint a menekültügyi hatóság az elismerést kérő által benyújtott külföldön kiállított közokiratot, illetve a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokiratot bizonyító erejű okiratként a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítése vagy egyéb felülhitelesítés hiányában is elfogadhatja. Nem magyar nyelven kiállított okirat magyar nyelvű hiteles fordítás nélkül is elfogadható.

⁴Met. 41.§ (2): A menekültügyi hatóság és szükség esetén a bíróság köteles beszerezni a miniszter irányítása alatt álló országinformáció szolgáltatásáért felelős szerv jelentését.

⁵ A külföldön kiállított közokirat, illetőleg a külföldi bíróság, közigazgatási szerv, közjegyző vagy egyéb közhitelességgel felruházott személy által hitelesített magánokirat - hacsak az ügyfajta vonatkozó jogszabályból, nemzetközi szerződésből, illetve viszonyossági gyakorlatból más nem következik - a magyar törvény szerinti bizonyító erővel csak akkor rendelkezik, ha azt a kiállítás helye szerinti államban működő magyar külképviseleti hatóság diplomáciai felülhitelesítéssel látta el. A nem magyar nyelven kiállított okirat - ha az ügyfajta vonatkozó jogszabály másként nem rendelkezik - csak hiteles magyar fordítással ellátva fogadható el.

A benyújtott okirati bizonyítékokról az esetek jelentős hányadában bebizonyosodik, hogy hamis, vagy hamisított iratok, azonban lényeges megjegyezni, hogy önmagában egy okmány hamis volta nem teszi alaptalanná a nemzetközi védelem iránti kérelmet. Ezen kívül nem szabad elfelejteni, hogy egy valódi menekültnek sokszor a hamis okmány igénybevétele jelenti az egyetlen módot a származási országa elhagyására. A hamis vagy hamisított okmány felhasználása a Met. 59.§ (1) bekezdésnek e) pontja alapján is csak akkor utal az elismerés feltételei fennállásának hiányára, ha a kérelmező az okmány valótlan tartalmához ragaszkodik.

Milyen iratokat fogadnak el a feltételezett származási ország nemzeti hatóságai abban az esetben, amikor az elutasított elismerést kérőt ki kell toloncolni az elutasító határozat birtokában, lemondott az eljárásról vagy kimerítette az összes eljárási lehetőséget? Melyek a különbségek a feltételezett származási ország nemzeti hatóságai által elfogadott iratok és a magyarországi hatóságok által elfogadott iratok között?

A kitoloncolás végrehajtásának szabályairól szóló 26/2007. (V.31.) IRM rendelet tételesen felsorolja azon teendőket, melyeket az idegenrendészeti hatóságnak kötelező a kitoloncolás foganatosítása, valamint a kitoloncolás végrehajtása folyamán elvégezni. A személyazonosítással kapcsolatban a jogszabály a következőket szögezi le.

Az idegenrendészeti hatóságnak elsősorban gondoskodnia kell a kitoloncolt személy célországba történő beutazásához, illetve a tranzitországokon történő átutazásához szükséges úti okmány és vízum beszerzéséről. A kitoloncolásra váró harmadik országbeli állampolgárok igen gyakran nemhogy magyar tartózkodásra jogosító engedéllyel, hanem egyáltalán úti okmánnyal sem rendelkeznek. Ilyen esetben már az állampolgárság, sőt a név tisztázása is komoly gondot okozhat. Az idegenrendészeti hatóság ilyenkor a származási ország Magyarországon működő külképviseletét keresi meg annak érdekében, hogy kiállítsa az úti okmányt. Ez a folyamat gyakran válhat hosszadalmassá: egyrészt nem minden állam rendelkezik hazánkban képviselettel, ilyenkor valamelyik közeli országban működő külképviseletet kell felkeresni. Másrészt a személyazonosság megállapítása is komoly akadályokba ütközhet, főleg nem együttműködő (álnevet használó) harmadik országbeli állampolgár vagy olyan állam esetén, ahol nem működik elektronikus személyiadat-nyilvántartás.

Ha a beszerzés végleg kudarcot vall, ultima ratioként a magyar hatóság is kiadhat úti okmányt, méghozzá a Harmtv. 84.§-a alapján. Ez a törvényhely lehetővé teszi, hogy

az idegenrendészeti hatóság egyszeri utazásra jogosító úti okmányt adjon ki a harmadik országbeli állampolgár részére az állandó tartózkodási helye szerinti országba történő visszatéréshez, ha elveszett vagy megsemmisült úti okmánya nem pótolható. Magyarország ezt tehát abból a célból állítja ki, hogy a kudarcot vallott okmánybeszerzés esetére lehetővé váljon a toloncolás. Ezzel kapcsolatban meg kell említeni, hogy az Európai Unió 1994 óta rendelkezik egy ajánlással, amely egy, kimondottan a kitoloncolás célját szolgáló utazási okmány –lesser passer - egységes formáját határozza meg. Az ajánlásnak megfelelően egyes Európai Uniók szintű visszafogadási egyezmények szabályozzák a kiadandó okmányok formáját.

A Harmtv. főszabályként leszögezi, hogy a visszafogadási egyezmény alkalmazása a kiutasítás végrehajtása során elsődleges. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a magyar idegenrendészeti hatóságnak meg kell keresnie a visszafogadási egyezmény végrehajtási jegyzőkönyvében meghatározott partner szervet, és a visszautasított vagy kiutasított személyt „fel kell ajánlania” visszafogadásra. A visszafogadási feltételek fennállásának megállapítása esetén kezdődhet meg a kitoloncolás.

2.2.Okirati bizonyítékok hiányában használt eljárások a személyazonosság megállapítására

A menekültügyi eljárásban az alább részletezett eljárások használatában gyakorlatilag nincs hierarchia, az ujjlenyomat vizsgálata, személyes meghallgatások lebonyolítása, és azon belül a szavahihetőség értékelése minden esetben kötelezően lefolytatandó vizsgálat. Amennyiben az eljáró hatóság részéről kétely merül fel a kérelmező kiskorúságával kapcsolatban, úgy az életkor megállapítása iránt igazságügyi orvosszakértői vizsgálatot kezdeményez. Az alkalmazott eljárások közül a BÁH gyakorlatában az interjúnak van a legkisebb bizonyító ereje, mivel a gyakorlatban objektívebbnek és megbízhatóbbnak tekinthető az ujjlenyomat-vizsgálata és az életkor megállapítására irányuló vizsgálat eredménye.

Nyelvi elemzés, és megfeleltetés nem kerül alkalmazásra az idegenrendészeti eljárásokban, ez a konzuli eljárásokban, a külképviseletek által bevett gyakorlat. Életkor megállapítását a szervezeti egységek felkérésére az egészségügyi szolgáltatók, intézmények (orvos) végzik. Szavahihetőségi teszt nem került bevezetésre, országinformációs,- helyismereti kérdések értékelése, elemzése az eljárás részét képezik. Ujjlenyomat vizsgálat és fényképes ellenőrzés mind nemzeti, mind nemzetközi rendszerekben minden esetben megtörténik. Írisz vizsgálatra és DNS

vizsgálatra nem kerül sor az eljárás során.

i) Nyelvi elemzés a feltételezett származási ország behatárolására

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

A magyar menekültügyi eljárásban elvi lehetőségként létezik a nyelvi szakértők kirendelése, akik adott esetben a kérelmező által használt dialektus alapján be tudják azonosítani, vagy ki tudják zárni a kérelmező származási országát, azonban Magyarországon ennek jelenleg nincs kialakult gyakorlata.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Nem került bevezetésre állandó jelleggel.

ii) Életkor meghatározás

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Amennyiben a menekültügyi hatóság úgy ítéli meg, hogy vélelmezhetően nem felel meg a valóságnak az, hogy a kérelmező kiskorú, úgy a hatóság orvos szakértőt rendelhet ki ennek bizonyítására.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Nem került bevezetésre állandó jelleggel.

iii) Ujjnyomat a nemzeti és európai adatbázisok összehasonlítására

Nemzeti adatbázisok

Az ujjnyomatok kategóriái:

„1”-es kategóriájú: menedékkérőkre vonatkozik;

„2”-es kategóriájú: 14 életévét betöltött valamennyi olyan, harmadik országból érkezett külföldi, akit az illetékes ellenőrző hatóságok az illető tagállam szárazföldi, légi vagy tengeri határainak jogellenes átlépése miatt elfogtak, és nem toloncoltak vissza;

„3”-as kategóriájú: ha a külföldi más tagállamban korábban benyújtott-e menedékkérelmet, ha:

- a külföldi kijelenti, hogy más tagállamban menedékkérelmet

nyújtott be, de nem jelöli meg a tagállam nevét,
 - a külföldi nem kér menedékjogot, de ellenzi a hazájába történő toloncolást (veszély fennállása)
 - a külföldi megakadályozza a kiutasítást, megtagadja a személyazonosság megállapítását.

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Minden esetben összehasonlításra kerül a kérelmező ujjlenyomata az adatbázisokban.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

A Harmtv. 53. § értelmében az eljáró hatóság eleget tesz a törvényben meghatározottaknak, így rögzíti a külföldi ujjnyomatát és fényképfelvételt készít, az ujjnyomat adatlapját a daktiloszkópiai intézetbe megküldi.

A többszöri eljárás megakadályozása, valamint személyazonosság megállapítása céljából a végrehajtó hatóság rögzíti a külföldi ujjnyomatát:

- kiutasítást előkészítő őrizet, idegenrendészeti őrizet,
- idegenrendészeti kiutasítás,
- bírói kiutasítás
- kijelölt helyen való tartózkodás

elrendelése esetén.

A külföldiektől levett ujjnyomatok valamennyi esetben a daktiloszkópiai intézetbe megküldésre kerülnek.

Európai adatbázisok

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Menedékkérelme benyújtásakor – amennyiben a külföldi a 14. életét betöltötte – a magyar hatóságok kötelesek ujjnyomatát rögzíteni, és azt megküldeni az EURODAC (Európai Unió egységes ujjnyomat-nyilvántartó rendszere) felé. Ujjnyomataikhoz az erre felhatalmazott magyar menekültügyi és nemzetbiztonsági hatóságokon kívül kizárólag az EURODAC nyilvántartó rendszer központi egysége, valamint annak szükségessége esetén azok a tagállamok jutnak hozzá, melyek területén a kérelmező korábban tartózkodott. A külföldinek joga van tájékoztatást kapni az EURODAC nyilvántartó rendszerben tárolt adatainak tartalmáról, valamint kérheti a hibásan tárolt adatok kijavítását, illetve a jogosulatlanul tárolt adatok törlését.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Minden esetben összehasonlításra kerül a kérelmező ujjlenyomata az adatbázisokban. Amennyiben az ujjnyomatlan az eljáró hatóság szerepelteti az ujjnyomat kategóriájának számát, akkor a daktiloszkópiai intézet az adatokat továbbítja az EURODAC rendszerbe (ha az adatlan nem szerepel a kód, akkor az adatok csak a nemzeti nyilvántartásba kerülnek nyilvántartásra).

Az „1-es” és a „3-as” kategóriájú ujjnyomat rögzítése esetén valamennyi ujjnyomatlan szerepeltetni kell a kategória számát, amely a daktiloszkópiai intézetet keresztül az EURODAC rendszerbe nyilvántartásra kerül.

A „2-es” kategória esetén, amennyiben a harmadik országból érkezett külföldi, akit az illetékes ellenőrző hatóságok az illető tagállam szárazföldi, légi vagy tengeri határainak jogellenes átlépése miatt elfogtak, és nem toloncoltak vissza a kódot rögzíteni kell az ujjnyomatlan, ez által nyilvántartásra kerül az EURODAC rendszerbe. Ha az eljáró hatóság az elfogott külföldit kitoloncolja, az adatlan nem szerepelteti az ujjnyomat kódját. Amennyiben az EURODAC rendszerbe az adatok rögzítésre kerültek, azonban időközben a külföldi kitoloncolását végrehajtják, intézkedni kell a rendszerből történő törlésről.

iv) Arcképmás készítése a nemzeti és európai adatbázisokban való összehasonlításához

Nemzeti adatbázisok

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

A menekültügyi hatóság az elismerés iránti kérelem benyújtásakor intézkedik a külföldi arcképmásának és ujjnyomatának rögzítése iránt, kivéve, ha arról az elismerés iránti kérelem benyújtását megelőző idegenrendészeti, szabálysértési vagy büntetőeljárás során az eljáró hatóság már gondoskodott. A menekültügyi hatóság az ujjnyomatot nyilvántartásba vétel és ellenőrzés céljából haladéktalanul továbbítja a meghatározott adatfeldolgozó szervnek.

Minden esetben összehasonlításra kerül a kérelmező arcképmása az adatbázisokban.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Minden esetben összehasonlításra kerül a kérelmező arcképmása az adatbázisokban.

Európai adatbázisok

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Minden esetben összehasonlításra kerül a kérelmező arcképmása az adatbázisokban.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Minden esetben összehasonlításra kerül a kérelmező arcképmása az adatbázisokban.

v) **Írisz vizsgálat a nemzeti és európai adatbázisokban való összehasonlításához**

Nemzeti adatbázisok

- Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Adatok nem kerülnek rögzítésre

- Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Adatok nem kerülnek rögzítésre

Európai adatbázisok

- Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Adatok nem kerülnek rögzítésre

- Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Adatok nem kerülnek rögzítésre

vi) **DNS vizsgálat**

- Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Nem jellemző, de az eljárási törvény nem zárja ki a lehetőségét.

- Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Nem jellemző, de az eljárási törvény nem zárja ki a lehetőségét.

vii) **Interjúk tartása a feltételezett származási ország vagy régió behatárolására**

- Nemzetközi védelmet kérők esetében:

Az elismerését kérő személyes meghallgatása - ha a törvény kivételt nem tesz - a menekültügyi eljárásban kötelező. A személyes meghallgatásról jegyzőkönyvet kell felvenni.

A menekültügyi hatóság a személyes meghallgatástól csak akkor tekinthet el, ha az elismerését kérő nincs meghallgatható állapotban.

Az elismerését kérőnek személyes meghallgatása alkalmával a menekültügyi hatóság részére át kell adnia a rendelkezésére álló, az elismerés iránti kérelmet alátámasztó és még elő nem terjesztett bizonyítékait. E kötelezettségére az elismerését kérőt a meghallgatás megkezdésekor figyelmeztetni kell.

A személyes meghallgatáson az elismerését kérő számára lehetőséget kell biztosítani arra, hogy összefüggően nyilatkozzon az elismerés iránti kérelem benyújtásának okairól és Magyarországra érkezésének körülményeiről. Ezt követően az elismerését

kérőhöz a menekültügyi hatóság, az ügygondnok, valamint az elismerését kérő meghatalmazottja további kérdéseket intézhet.

Az elismerését kérő személyes meghallgatásának az elismerését kérő családi állapotára, házasságkötésének helyére és idejére, házastársa, valamint gyermekei családi és utónevére, születési helyére és idejére, az elismerését kérő iskolai végzettségére, foglalkozására, a származási országában lévő lakóhelyére, a magyarországi szálláshelyére vagy tartózkodási helyére, valamint a jövedelmi és vagyoni helyzetére is ki kell terjednie.

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Minden esetben történik személyes meghallgatás.

viii) Egyéb módszerek

➤ Nemzetközi védelmet kérők esetében:

➤ Elutasított kérelmezők kitoloncolása esetében:

Az említetteken kívül – a szabad bizonyítás elvének megfelelően – a menekültügyi és az idegenrendészeti hatóság bármilyen releváns szakkérdés tekintetében kirendelhet a Ket. 58. §⁶-ban található szabályoknak megfelelően szakértőt.

A szakértői vélemény nem szerepel a Met. által kiemelt bizonyítási eszközök között, ennek ellenére szerepet kaphat a menekültügyi eljárás során. Az orvos szakértők mellett az okmányszakértők kapnak szerepet a menekültügyi eljárásban. Feladatuk a kérelmezők által benyújtott dokumentumok szakértői vizsgálata. A vizsgálat általában az okmányok technikai, formai jellemzőivel foglalkozik, a szakértő általában nem tud érdemben nyilatkozni az okmány tartalmával kapcsolatban.

Amennyiben szükséges, a menekültügyi illetve az idegenrendészeti hatóság köteles beszerezni a miniszter irányítása alatt álló országinformációs központ jelentését. Az országinformációs jelentés a kérelmező menekülését megelőző időszakra vonatkozó

⁶58. § (1) Szakértőt kell meghallgatni vagy szakértői véleményt kell kérni, ha az eljáró hatóság nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel, és

a) az ügyben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához különleges szakértelem szükséges, vagy

b) jogszabály írja elő a szakértő igénybevételét.

állításainak ellenőrzéséhez és szavahihetőségének megállapításához szükséges információkat tartalmaz, valamint segítik a döntéshozók és a jogi képviselők felkészülését a meghallgatásokra és bírósági tárgyalásokra

Milyen elvek alapján használják Magyarországon a fent említett módszereket? Melyek a leggyakrabban használt módszerek, van-e az módszerek használatában hierarchia?

A magyar jogszabályok szerint a menekültügyi eljárásban nem jelenik meg kötelező elemként a teljes bizonyítottság, hanem elfogadható a bizonyítottság alacsonyabb szintje, a valószínűsítés is.

Amennyiben a módszerek eredményei alátámasztják a kérelmező nyilatkozatait, személyazonossága igazoltnak vagy valószínűsítettnek tekinthető. Amennyiben az módszerek eredményei ellentmondanak a kérelmező nyilatkozatainak, úgy ez a körülmény a terhére értékelendő, és szavahihetőségének megdőlését vonja maga után.

A bizonyítási módszerek használatának tekintetében nincs hierarchia, így minden fent említett eljárás eredményét összességében használják fel a menekültügyi döntés meghozatalakor. Mind az idegenrendészeti, mind a menekültügyi eljárásban a személyazonosság megállapítására vonatkozóan, külön hierarchia nem került kialakításra és bevezetésre.

3. Szakasz

A döntéshozatali eljárás

3.1 Személyazonosság meghatározására szolgáló különböző módszerek helyzete és súlyozása

A 2. szakaszban közölt módszerek alapján, hogyan történik a döntéshozatal?

Amennyiben a módszerek eredményei ellentmondanak a kérelmező nyilatkozatainak, úgy ez a körülmény a terhére értékelendő, és szavahihetőségének megdőlését vonja maga után. Abban az esetben, ha egyértelműen nem állapítható meg, hogy az eljárások eredményei ellentétesek a kérelmező nyilatkozataival, úgy az a kérelmező terhére nem értékelhető.

A menekültügyi eljárás során szabad bizonyítási rendszer érvényesül, bármi felhasználható bizonyítékként, azokat a hatóság egyenként és összességében értékeli.

Az idegenrendészeti eljárásban a személyazonosság megállapításának lehetőségei az alábbiak szerint lehetségesek:

Személyazonosság	Saját állampolgár származási országába való kitoloncolás esetén	Harmadik ország állampolgárának kitoloncolása esetén
Megállapított	Kitoloncolás egyéb feltételeinek megléte esetén a kitoloncolás végrehajtása	Kitoloncolás egyéb feltételeinek megléte esetén a kitoloncolás végrehajtás
Részlegesen megállapított	Kiutasítás végrehajtásának felfüggesztése és a személyazonosság megállapításának folytatása	Visszafogadási egyezmény alkalmazása esetén: kitoloncolás egyéb feltételeinek megléte esetén végrehajtás Egyéb esetben: kiutasítás végrehajtásának felfüggesztése és a személyazonosság megállapításának folytatása
Nem bizonyított	Személyazonosság megállapításának kezdeményezése	Visszafogadási egyezmény alkalmazása esetén: kitoloncolás egyéb feltételeinek megléte esetén végrehajtás Egyéb esetben: kiutasítás végrehajtásának felfüggesztése és a személyazonosság megállapításának kezdeményezése

Osztályozzák-e a bizonyítási módszerek eredményeit a magyar gyakorlatban? (pl.: teljesen bizonyított, nagymértékben bizonyított, kétséges, nem bizonyított személyazonosság)

A magyar jogszabályok szerint a menekültügyi eljárásban nem jelenik meg kötelező elemként a teljes bizonyítottság, hanem elfogadható a bizonyítottság alacsonyabb szintje, a valószínűsítés is. Az alkalmazott módszerek igazolják vagy valószínűsítik a vizsgált tényt, körülményt, illetve azokat vagy nem támasztják alá, vagy ellentmondanak azoknak.

3.2 Az illetékes hatóságok személyazonosság megállapításának eredményei alapján hozott döntések

3.2.1 Nemzetközi védelmi eljárás esetén

A határozat meghozatalát hogyan befolyásolja a személyazonosság megállapításának eredménye? A személyazonosság megállapítására alkalmas módszerek, hogyan alapozzák meg az érdemi döntéseket?

A menekültügyi eljárásban a szabad bizonyítás elve érvényesül. Ez azt jelenti, hogy egyrészt az alkalmazható bizonyítási eszközök teljes köre nincs meghatározva, vagyis bizonyíték lehet bármi, ami adott esetben a releváns tényt bizonyítja. Másrészt azt jelenti, hogy az adóhatóság a bizonyítékokat szabadon - egyenként és összességében - értékeli, és ezek alapján határozza meg a tényállást.

A szavahihetőség vizsgálata során alapvető fontossággal bír, hogy a kérelmező aggálytalan, ellentmondástól mentes nyilatkozatokat tegyen személyazonosságát illetően, melyet nem cáfolnak az egyéb beszerzett bizonyítékok.

A határozat meghozatalánál milyen súllyal veszik figyelembe a személyazonosság megállapításának eredményét a többi faktorhoz képest? Vannak olyan esetek, amikor más tényezők (nem, feltételezett származási ország) jobban befolyásolják a döntést, mint a személyazonosság megállapításának eredménye?

A határozat meghozatalánál a hatóság az eljárás során előkerült bizonyítékokat és tényeket egyenként és összességében értékeli. Amennyiben a személyazonosságon belül csak az állampolgárság állapítható meg, ez adott esetben indokoltá teheti nemzetközi védelem biztosítását a kérelmező részére.

3.2.2 Származási országba való kitoloncolás esetén

A határozat meghozatalát hogyan befolyásolja a személyazonosság megállapításának eredménye?

Amennyiben származási országába kerül kiutasításra a személy, a kitoloncolás feltétele a személyazonosság tisztázása.

A személyazonosság teljes megállapításának esetében a külföldi kitoloncolása végrehajtható, ha visszaküldési tilalom nem áll fenn, részleges, illetve nem bizonyított személyazonosság esetén kitoloncolás nem hajtható végre, a személyazonosítási eljárást folytatni kell, és amennyiben ez egyáltalán nem állapítható meg, a személy kérelmére végső esetben hontalansági eljárás kezdeményezhető.

A nemzetközi védelmi eljárásban elvégzett személyazonosság megállapításának eredményét fel tudja használni a kitoloncolást végző szerv? Ezek az adatok elérhetőek részükre?

Igen, a menekültügyi eljárásban elvégzett személyazonosság megállapításának eredményét a kitoloncolást végző szervek is felhasználhatják, és ezt az információt a menekültügyi szervek biztosítják az idegenrendészeti hatóságok részére.

Ha elérhetőek, melyek a további szükséges lépések a személyazonosító iratokra tekintettel, mielőtt a fogadó ország hatóságai átveszik a toloncot?

A kiutasítás elrendelése személyazonosság ismeretének hiányában a harmadik országbeli állampolgár által bementett adatok alapján történik. A Harmtv.53. § (1) bekezdése értelmében a többszöri eljárás megakadályozása, valamint a személyazonosság megállapítása céljából a kiutasítást előkészítő őrizetet, az idegenrendészeti kiutasítást, a kijelölt helyen való tartózkodást, valamint az idegenrendészeti őrizetet elrendelő, illetve a bírósági kiutasítást végrehajtó hatóság rögzíti a harmadik országbeli állampolgár arcképmását, valamint ujjnyomatát. Ezt a hivatkozott szakasz (2) bekezdése alapján a harmadik országbeli állampolgár tűrni köteles és az erre vonatkozó kötelezést a kiutasító határozat tartalmazza. Amennyiben a későbbiekben megállapított személyazonosság és a személy által korábban bementett adatok nem egyeznek, az érintett hatóság intézkedik azok megfelelő

módon történő korrigálásáról.

A visszafogadási eljárásokban a másik szerződő fél addig nem állítja ki a kitoloncoláshoz szükséges dokumentumokat, amíg a személyazonosságot 100%-ban nem sikerül megállapítani. Ettől eltérő a grúz gyakorlat, ahol a bemondott hamis adatok alapján is állítanak ki egyszeri hazatéréshez szükséges úti okmányt, amennyiben a kitoloncolás Grúziáig történő hatósági kísérettel kerül végrehajtásra, és megalapozottan vélelmezhető, hogy a személy grúz állampolgár.

Az idegenrendészeti hatóságnak gondoskodnia kell a kitoloncolt célsországba történő beutazásához, illetve a tranzitországokon történő átutazásához szükséges úti okmány és vízum beszerzéséről. Ha ezt a fogadó ország hatóságai nem tudják megtenni, úgy a magyar idegenrendészeti hatóság a Harmtv 84. §-a értelmében egyszeri utazásra jogosító úti okmányt adhat ki a harmadik országbeli állampolgár részére az állandó tartózkodási helye szerinti országba történő visszatéréséhez, ha elveszett vagy megsemmisült úti okmánya nem pótolható.

4. Szakasz

Következtetések

A személyazonosítással kapcsolatos nehézségek a menekültügyi eljárásokban nemcsak az Európai Unióban, hanem Magyarországon is aktuális problémát jelentenek. A magyarországi tapasztalatok e tekintetben – más tagállamokhoz hasonlóan – kedvezőtlen képet mutatnak. A kérelmezők növekvő száma, az eljárások elhúzódása és az, hogy egyre többen személyazonosításra alkalmas okmányok nélkül érkeznek Magyarország területére, a magyar hatóságok túlterheltségét okozhatják.

A Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal gyakorlatát és jogalkalmazó tevékenységét elemezve megállapítható, hogy a magyar rendszer előnye, hogy a szabad bizonyítási rendszer miatt kellően rugalmas a menekültügyi eljárás bizonyítási szakasza. A magyar eljárási rendszer további előnyei közé sorolható, hogy idegenrendészeti kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárásokkal szemben előnyt élvez a menekültügyi kérelem elbírálása, tekintet nélkül a személyazonosság hitelt érdemlő bizonyítottására.

A hatályos magyar eljárás hátrányaként állapítható meg azonban, hogy objektív bizonyítási eszközök hiányában a kérelmezők valós személyazonossága sokszor nem állapítható meg egyértelműen.

A menekültügyi hatóság tapasztalatai szerint az utóbbi években az a gyakorlat terjedt el a Magyarországon menekültekérelmet előterjesztők között, hogy a személyazonosság megállapításában nem működnek együtt a hatósággal, holott ezt a hatályos jogi szabályozás előírja. A menekültügyi hatóság azért sem tud ez ellen hatékonyan fellépni, mivel kevés jogkövetkezmény fűzhető a kérelmező együttműködési kötelezettségének megszegéséhez.

A probléma súlyosságát alátámasztva azt is meg kell említeni, hogy az országhatárt elérő illegális migránsok gyakran az előterjesztett menekültekérellemmel próbálnak szabadulni az idegenrendészeti kényszerintézkedések (őrizet, visszafogadási egyezmény szerinti átadás) végrehajtása alól, amely azt a kockázatot rejti magában, hogy a tényleges nemzetközi védelemre szorulóknak, erőforrások hiányában kevesebb figyelemben részesülnek. A magyar hatóságok feladata, hogy a menekültekérellemmel történő visszaélések számát és lehetőségét csökkentse, azért, hogy a tényleges kérelmezők juthassanak védelemhez és az alaptalan kérelmezők esetében gyorsan és

hatékonyan kerüljön sor a menekültügyi eljárás lezárására, valamint az idegenrendészeti eljárás lefolytatására.